

В И С Н О В О К

щодо проєкту Закону про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо врегулювання правовідносин зі здійснення сек'юритизації та емісії облігацій з покриттям (реєстр. № 15175 від 13 квітня 2026 року)

За дорученням Голови Верховної Ради України від 13 квітня 2026 року Комітет з питань правової політики розглянув на своєму засіданні 11 травня 2026 року (протокол № 227) проєкт Закону про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо врегулювання правовідносин зі здійснення сек'юритизації та емісії облігацій з покриттям (реєстр. № 15175 від 13 квітня 2026 року), поданий народним депутатом України Гетманцевим Д.О. та іншими народними депутатами України (далі – Законопроект).

Так, згідно з пояснювальною запискою Законопроект розроблений з метою визначення особливостей організаційно-правової форми непідприємницького товариства та синхронізації положень проєкту Закону України «Про сек'юритизацію та облігації з покриттям» з кореспондуючими положеннями Цивільного кодексу України.

Для досягнення вказаної мети у Законопроекті пропонується внесення змін до статті 85 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), відповідно до яких обов'язки посадових осіб непідприємницьких товариств визначаються в їхніх установчих документах з урахуванням положень актів цивільного законодавства, а також передбачається, що особливості відповідальності посадових осіб непідприємницького товариства за збитки та шкоду, завдані порушенням їх обов'язків відповідному товариству та/або його кредиторам встановлюються законом.

На думку суб'єктів права законодавчої ініціативи, прийняття Законопроекту дозволить усунути колізії норм права, що можуть виникнути внаслідок набрання чинності Законом України «Про сек'юритизацію та облігації з покриттям» (реєстр. № 15172 від 13 квітня 2026 року), проєкт якого прийнято за основу.

Комітет з питань цифрової трансформації у своєму рішенні до Законопроекту рекомендував Комітету з питань правової політики повернути суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання, оскільки на його думку основний проєкт Закону про сек'юритизацію та облігації з покриттям (реєстр. № 15172) потребує ґрунтовного доопрацювання.

Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини Законопроект підтримується.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України звертає увагу, що Законопроект не узгоджується з його змістом, оскільки пропонувані зміни стосуються не тільки правовідносин зі здійснення сек'юритизації та емісії облігацій з покриттям із визначенням особливостей організаційно-правової форми непідприємницького товариства, а й будь-яких інших непідприємницьких товариств, будь-якої іншої організаційно-правової форми (громадських організацій, громадських спілок, благодійних фондів, професійних спілок, творчих спілок тощо). Також, ГНЕУ зазначає, що у Законопроекті пропонується внесення зміни до частини другої статті 85 ЦК України, якою передбачається, що обов'язки посадових осіб непідприємницьких товариств визначаються в їхніх установчих документах з урахуванням положень цієї статті та інших актів цивільного законодавства. На думку ГНЕУ, потреба у доповненні частини другої статті 85 ЦК України вказаним положенням виглядає дискусійною, адже корпоративне управління як таке включає до себе обов'язки посадових осіб у непідприємницькому товаристві.

Крім того, у Законопроекті пропонується доповнити статтю 85 ЦК України новим абзацом третім, згідно з яким «особливості відповідальності посадових осіб непідприємницького товариства за збитки та шкоду, завдані порушенням їх обов'язків відповідному товариству та/або його кредиторам встановлюються законом». При цьому, ГНЕУ звертає увагу, що положення, які стосуються посадових осіб товариства, в тому числі й непідприємницького, передбачені частинами другою, третьою та четвертою статті 99¹ ЦК України. Таким чином, у ЦК України вже вирішені питання щодо особливостей відповідальності посадових осіб непідприємницького товариства за збитки та шкоду, завдані порушенням їх обов'язків відповідному товариству. Окремо, щодо відповідальності посадових осіб непідприємницького товариства за збитки та шкоду, завдані порушенням їхніх обов'язків, що спричинило збитки кредиторам товариства ГНЕУ зауважує, що інші відповідні закони України («Про громадські об'єднання», «Про благодійну діяльність та благодійні організації») не передбачають такої відповідальності з огляду на правову природу вказаних непідприємницьких товариств. Тому відповідальність посадових осіб непідприємницького товариства за збитки та шкоду, завдані порушенням їх обов'язків перед його кредиторами може бути встановлена тільки для спеціалізованих платформ фінансування, а не для інших непідприємницьких товариств, що і варто передбачити у Законопроекті. Таким чином, більш юридично коректним, на думку ГНЕУ, є пропозиція про встановлення відповідальності за збитки та шкоду, завдані порушенням їх обов'язків перед його кредиторами, тільки для посадових осіб спеціалізованих платформ фінансування з посиланням на відповідний закон.

Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України разом із Міністерством фінансів України, Міністерством юстиції України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку України, розглянувши Законопроект висловили свої зауваження та пропозиції, зокрема Міністерство юстиції України зазначило, що ЦК України визначає загальні

засади діяльності юридичних осіб. Частинами другою, третьою статті 85 ЦК України встановлено, що особливості корпоративного управління в непідприємницьких товариствах визначаються в їхніх установчих документах з урахуванням положень цієї статті та інших актів цивільного законодавства. Особливості правового статусу окремих видів непідприємницьких товариств встановлюються законом. Враховуючи наведене Міністерство юстиції України вважає, що особливості відповідальності посадових осіб непідприємницького товариства окремого виду можуть бути встановлені у законі, який визначає правовий статус такого товариства. Також, Мін'юст зауважує на необхідності враховувати ризик зміни структури та змісту ЦК України щодо його триваючої рекодифікації. Крім того, Законопроектом передбачається частину другу статті 85 ЦК доповнити абзацом третім, згідно з яким: «особливості відповідальності посадових осіб непідприємницького товариства за збитки та шкоду, завдані порушенням їх обов'язків відповідному товариству та/або його кредиторам встановлюються законом.». У зв'язку з цим, Мін'юст висловлює зауваження, в частині використання формулювання «збитки та шкода» та зазначає, що відповідно до положень ЦК України, зокрема статті 22, «відшкодування збитків» є одним зі способів відшкодування майнової шкоди, зауважуючи при цьому, що поняття «відшкодування шкоди» (шкода може бути як майновою, так і моральною) є досить широким та охоплює, у тому числі, відшкодування збитків.

Міністерство фінансів України зазначило, що реалізація положень Законопроекту у разі набуття ним статусу Закону України не призведе до зміни показників бюджетів та не потребуватиме додаткових асигнувань із державного чи місцевих бюджетів у поточному періоді.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку повідомила, що прийняття Законопроекту у запропонованій редакції не потребуватиме розробки Комісією нових нормативно-правових актів, а також приведення її чинних нормативно-правових актів у відповідність із його положеннями, у разі набуття ним статусу Закону України.

У Конституції України визначається, що Україна є демократична, соціальна, правова держава (стаття 1), права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (частина друга статті 3), органи державної влади, у тому числі й Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади в Україні, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 6, частина друга статті 19, стаття 75).

Положеннями Конституції України передбачено, що права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина; правові засади і гарантії підприємництва; засади цивільно-правової відповідальності визначаються виключно законами України (пункти 1, 8, 22 частини першої статті 92).

